

Aan het ministerie van Financiën

Datum 10 februari 2025
Betreft Reactie VluchtelingenWerk Nederland – Internetconsultatie
Verbetermaatregelen Toeslagen

VluchtelingenWerk Nederland wil hierbij graag gebruik maken van de mogelijkheid om te reageren op de internetconsultatie ten aanzien van het wetsvoorstel Verbetermaatregelen Toeslagen.

VluchtelingenWerk is verheugd dat het wetsvoorstel wordt ingediend waardoor het toeslagpartnerbegrip wordt aangepast voor situaties waarbij de andere ouder evident niet kan bijdragen aan de kosten van de zorg voor kinderen. Daarmee komt voor vluchtelingen een oplossing voor de al jarenlang bestaande problematiek ten aanzien van het ontbreken van het recht op de alleenstaande ouder kop (ALO-kop) op het kindgebonden budget bij gezinshereniging. Dit speelt voor asielstatushouders met een of meer kinderen in Nederland die nog bezig zijn met de, vaak lange, gezinsherenigingsprocedure van de partner en de rest van het gezin. Door het ontbreken van dit recht met een toeslagpartner in het buitenland hebben asielstatushouders daarmee te weinig geld om voor hun kinderen te kunnen zorgen. Dit leidt in de praktijk tot schrijnende situaties. Ook kwam het lange tijd voor dat de toeslag om systeemtechnische redenen automatisch werd uitgekeerd en daarna door Dienst Toeslagen verplicht moest worden teruggevorderd waardoor asielstatushouders na aankomst van de rest van het gezin in grote financiële problemen werden gebracht.

Inmiddels is uit de jurisprudentie duidelijk dat in het geval van bijstandsverlening gemeenten voor de 'feitelijk alleenstaande ouder' de algemene bijstandsnorm met de 'ALO-kop' zouden moeten verhogen. Helaas blijkt uit onderzoek van VluchtelingenWerk¹ dat de meerderheid van de onderzochte gemeenten hier geen uitvoering aan geeft. In het wetsvoorstel 'Participatiewet in Balans' wordt deze mogelijkheid voor gemeenten meer uitdrukkelijk opgenomen. In de concept memorie van toelichting bij voorliggend wetsvoorstel wordt terecht opgemerkt dat de bijstand als vangnet voor individuele gevallen kan gelden voor vergelijkbare gevallen waarin van de partner niet verwacht kan worden dat deze kan bijdragen aan de zorg voor kinderen.

Ook zal dit wetsvoorstel het mogelijk maken dat gedurende de periode dat de gezinsherenigingsprocedure voor de partner nog loopt, ook gebruik gemaakt kan worden van kinderopvangtoeslag waarmee deelname aan het inburgeringsprogramma en toegang tot de arbeidsmarkt wordt vergemakkelijkt. De onlangs in werking getreden wet² waarin onder andere voor statushouders met een partner buiten de EU een beroep op kinderopvangtoeslag mogelijk wordt gemaakt, voorziet hier niet in omdat de 'arbeidseis' van toepassing blijft op de gezinsleden die zich nog in het buitenland bevinden. Doordat deze gezinsleden in hun vluchtsituatie niet aan (het aantonen van) de arbeidseis kunnen voldoen, ontraadt VluchtelingenWerk statushouders in deze gezinsherenigingsperiode van kinderopvangtoeslag gebruik te maken omdat zij een groot risico lopen om met hoge terugvorderingen geconfronteerd te worden. Wanneer dit wetsvoorstel in werking treedt zal de partner van statushouders pas als toeslagpartner gaan gelden op het moment dat deze zich in Nederland vestigt.

¹ Dit onderzoek naar de financiële start van statushouders bij eerste huisvesting verwachten wij dit voorjaar te publiceren.

² Wet van 20 november 2024 tot wijziging van de Wet kinderopvang om aanspraak op kinderopvangtoeslag mogelijk te maken voor Oekraïense ontheemden en andere ouders met een partner buiten de EU of EER. Stb.2024, 390.

VluchtelingenWerk kan zich ook vinden in de andere verbetermaatregelen van dit wetsvoorstel. Daarbij geldt dat een aantal andere onderdelen van het wetsvoorstel tegemoetkomen aan knelpunten die ook vluchtelingen ondervinden:

1. Vermissing van de (huwelijks)partner

Ook bij vluchtelingen komt dit in oorlogs- en vluchtsituaties voor. VluchtelingenWerk kan zich erin vinden dat in deze situatie een verzoek bij Dienst Toeslagen gedaan moet worden, bijvoorbeeld als de vluchteling zelf inmiddels Nederlander is geworden en de huwelijkspartner nog steeds wordt vermist. VluchtelingenWerk doet de aanbeveling dat voor deze aanvraag en de onderbouwing hiervan een apart proces wordt ingericht waarbij ten aanzien van (voormalig) vluchtelingen rekening wordt gehouden dat het overleggen van officiële documenten veelal niet mogelijk zal zijn en alternatieve bewijsmogelijkheden hiervoor geboden moeten worden.

2. Verlenging periode aanvraag toeslagen

Bij vluchtelingenouders in de asielopvang ontstaat het recht op kinderbijslag en kindgebonden budget na statusverlening. De toelagen voor kinderen worden daarom op grond van de regelgeving door het COA na drie maanden stopgezet. In veel gevallen vindt er echter geen aanvraag voor kindgebonden budget plaats. Bij eerste huisvesting kan hier dan met terugwerkende kracht alsnog een beroep op worden gedaan. In de praktijk zijn momenteel de uitplaatsingstermijnen zeer lang waardoor soms toekenning niet meer mogelijk is. Verlenging van deze termijn is daarom wenselijk.

Wij hopen dat u onze opmerkingen bij de verdere voortgang van het wetsvoorstel wilt betrekken en dat het wetsvoorstel spoedig bij het parlement kan worden ingediend.

VluchtelingenWerk Nederland

10 februari 2025